

Tėvų ir vaikų santykiai

Vaikui didelę įtaką turi auklėjimas šeimoje. Apie auklėjimą svarbu kalbėti todėl, kad būtų išsiaiškinta, su kokiomis problemomis dažniausiai susiduria šeima, auginanti vaiką, ir kaip galima tas problemas spręsti. Didesnis dėmesys turėtų būti skirtas ne pačiam vaikui, bet problemoms, susijusioms su vaiku, pvz., **nesėkmėms moksle, baimėms, bendravimo su bendraamžiais nesklandumams**. Problemas turėtų padėti spręsti vaikui šeima, kuri yra pagrindinis vaiko palaikymo šaltinis.

Labai svarbu, kokią poziciją užima šeimoje vaikas. Pasak L. Kenerio (L. Kenner), **yra keturių tipų vaikų auklėjimo šeimoje pozicijos:**

- 1) su didele meile vaiką priimant (sutinkant su vaiku, jam pritariant);**
- 2) aiškiai vaiką atmetant (atstumiant);**
- 3) siekiant vaiko tobulybės;**
- 4) per daug vaiką globojant.**

Vaiko akceptija (priėmimas) yra pagrindinė gerų šeimos narių tarpusavio santykių sąlyga. Tėvai dalyvauja vaiko visuomeniniame gyvenime, juo rūpinasi, juo pasitiki, kartu planuoja veiklas, išskylauja, **priima vaiką tokį, koks jis yra, jį pripažįsta**. Tėvai užima bendradarbiavimo poziciją. Labai svarbu, kad tėvai teigiamai vertintų savo vaiką. Taip jam padėtų įsitvirtinti gyvenime.

Tėvų ir vaikų bendravimas – pati svarbiausia gyvenimo mokykla, kurioje nuo pat gimimo yra ugdomas vaikas.

Svarbu, kad tėvai išklaustų vaikų pageidavimus ir tenkintų poreikius atsižvelgdami į susidariusias aplinkybes, suprasdami vaiką.

Tačiau didžiausią įtaką vaikams turi tėvų ir vaikų tarpusavio santykiai, kurie užtikrina darną, teigiamą aplinką, palankiai veikiančią vaiką, kur jis jaučiasi mylimas ir saugus, pilnateisis visuomenės narys.

Skaitymo bei rašymo sunkumai: nekaltinkite vaiko!

Vaikų gebėjimas prisiminti informaciją, taip pat išmokti skaityti, rašyti labai skiriasi. Vieni tai išmoksta anksti ir lengvai, tarsi savaime, artimiesiems nepastebint paties mokymosi proceso, kitiems tai sunkus išbandymas, reikalaujantis daug laiko, kantrybės ir pastangų. Sunkumai gali būti įvairūs: mokydamiesi rašyti vaikai ilgai nepajėgia įsiminti raidžių elementų ar raidžių, jas painioja, rašo lėtai, netaisyklingai, nepaiso linijų, mokydamiesi skaityti painioja vizualiai panašias raides, sunkiai jungia raides į skiemenis, nepajėgia jungti skiemenų į žodį, gana ilgai skaito paraidžiui. Vėliau ne tik skaitydami, bet ir rašydami sukeičia žodžiuose raides, skiemenis, juos praleidžia arba prideda, kartais rašo raides, skaičius, žodžius „veidrodiškai“, jiems sunku suprasti perskaitytus

žodžius, suvokti sakinio, teksto prasmę. Kai kurie vaikai skaito labai lėtai, ilgai dvejoja prieš perskaitydami skiemenį ar žodį, spėlioja, „pameta“ skaitomo teksto vietą ar eilutę, dažniausiai skaitydami vedžioja pirštu, greitai pavargsta, kyla nerimas, įtampa.

Negebėjimas išmokti gerai skaityti ir rašyti jokia būdu negali būti tapatinamas su intelekto sutrikimu. Specifiniai skaitymo ir rašymo sutrikimai įvardijami dviem terminais: disleksija – skaitymo sutrikimas, disgrafija – rašymo sutrikimas. Vaikai gali augti palankioje socialinėje kultūrinėje aplinkoje, tačiau mokomi įprastais mokymo būdais ir metodais, orientuotais į bendrą klasės tempą ir užduotis, negali to išmokti, o pramokę daro labai daug klaidų, jų daromos klaidos yra stabilios, pasikartojančios, sunkiai šalinamos. Lietuvoje apie 10-15 proc. pradinukų turi įvairių rašymo ir apie 2-4 proc. vaikų – skaitymo sutrikimų.

Disleksija bei disgrafija nėra laikini, praeinantys skaitymo ir rašymo sunkumai. Apie 10 proc. vaikų yra nepajėgūs tinkamai įvaldyti rašomosios kalbos įgūdžių, jiems reikalinga specialiųjų pedagogų pagalba.

Moksleiviai, kuriems pirmaisiais ir antraisiais mokymosi metais sunku rašyti, jau ikimokykliniame amžiuje pasižymi tam tikrais ypatumais. Galime pastebėti, kad kai kurie jų ilgiau negu bendraamžiai mokosi užsirišti batraiščius, užsisegti sagas, vėliau išmoksta važinėti dviračiu bei bėgioti, dažnai pargriūva. Jie nevikrūs (pvz., blogai gauda kamuolį), blogiau orientuojasi erdvėje, sunkiau nustato kryptį (kairė – dešinė, aukštyr – žemyn), blogiau piešia bei konstruoja pagal pavyzdį, nesidomi konstrukciniais žaidimais, sunkiau sukaupia ir išlaiko dėmesį. Todėl, pastebėjus skaitymo bei rašymo sunkumų, tokiam vaikui į pagalbą turi ateiti logopedas ar spec. pedagogas.

Pirmose klasėse silpnai skaitantys ar rašantys vaikai dažniausiai dar nėra praradę mokymosi motyvacijos, yra smalsūs ir aktyvūs, jų savęs vertinimas paprastai yra teigiamas – nepripažįsta, kad jiems nesiseka. O nuolat nesėkmės patiriantys ir laiku negaunantys specialiosios pedagoginės pagalbos mokiniai netenka pasitikėjimo savo jėgomis, nesijaučia saugiai ne tik mokykloje, bet ir namie: išgyvena įtampą, nerimą, nepajėgia savarankiškai mokytis. Gali būti pažeidžiama jų savigarba, prarandama mokymosi motyvacija, gali atsirasti negatyvumas bei atsiribojimas nuo visko, kas susiję su mokykla. Pradinukai dažniausiai vengia mokyklos skųsdamiesi nuovargiu, pilvo, galvos skausmais. Vyresnėse klasėse bėgama iš pamokų, buvimas mokykloje tampa epizodiškas, dažnai stebimas nedrausmingas, konfliktiškas elgesys per pamokas.

Nekaltinkime vaiko

Jei nepaisant kasdienių, intensyvių, ilgalaikių pratybų vaiko skaitymo ir rašymo įgūdžiai yra labai menki, „nediagnozuokite“ nei kvailumo, nei tinginystės, nei piktavališkumo. Nesakykite

tokiam vaikui, kad jis nevykėlis, tinginys ar žlugęs. Nesmerkite, nes vaikas tikrai nėra kaltas, kad jam, nepaisant įdėto triūso ir pastangų, nesiseka. Nelyginkite jo su puikiai skaitančiais ar be klaidų rašančiais bendraklasiais. Pamėginkite suvokti, kaip iš tikrųjų jaučiasi daug pastangų dedantis, bet minimalių rezultatų pasiekiantis vaikas. Nuoširdžiai jį palaikykite, pastebėkite net ir mažiausią jo pažangą.

Susidūrę su problema tėvai pirmiausiai turėtų kreiptis į savo mokyklos logopedą, specialųjį pedagogą ar psichologą. Šie specialistai padės parinkti optimalius pagalbos mokiniui metodus. Nuolat mokymosi sunkumus patiriantis vaikas turėtų jausti supratimą, rūpinimąsi juo, besąlygišką meilę ir palaikymą: „Nors aš darau daug klaidų, mano tėvai myli mane, o mokytoja supranta ir palaiko.”

Padėti vaikui – tai kantriai, mažais žingsneliais, vaiko tempu eiti į priekį. Kelkite tikslus, kuriuos vaikas pajėgus pasiekti.

Psichologų teigimu, kiekvienas vaikas, turintis disleksiją, yra kitoks, tačiau dažniausiai tokio vaiko stipriosios pusės yra menas, sportas, muzika, teatras. Todėl svarbu vaiką įtraukti į tokią popamokinę veiklą, kuri atitiktų jo interesus, kurioje jis susilauktų sėkmės, jaustų pasitenkinimą bei atkurtų pažeistą savivertę.

**Pradinių klasių mokytojų metodikos grupė,
Visagino „Žiburio” pagrindinė mokykla**